

De Noordse streepvaren, een bijzondere nieuwe varenvondst in Rotterdam

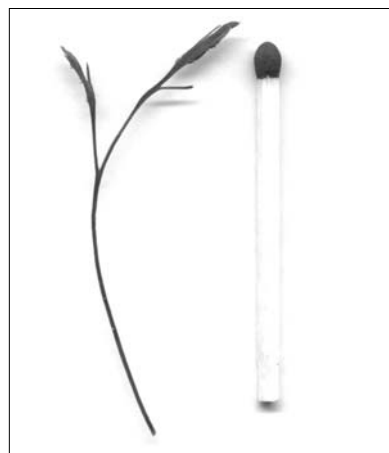
REMKO ANDEWEG *

GROEIPLAATS VAN DE
NOORDSE STREEPVAREN IN
ROTTERDAM-CENTRUM.

[FOTO'S :

REMKO ANDEWEG]

VAN DE ROTTERDAMSE
VONDST VAN DE NOORDSE

STREEPVAREN WERD
SLECHTS ÉÉN NIETIG
BLAADJE VERZAMELD
(WARE GROOTTE).

[FOTO :

JAAP VAN LEEUWEN]

De meest waardevolle aanwinst van het herbarium in het jaar 2000 is tegelijk een van de kleinste objecten die ooit in het herbarium is opgenomen. Het gaat om één enkel varenblaadje waarvan het formaat de afmeting van het uitgeschreven objectnummer (9999-06222) niet te boven gaat. Nu zijn er natuurlijk collecties in het museum waarvoor dit een dagelijkse gang van zaken is, maar op een herbariumvel van 30 x 50 cm is het een wat vreemde gewaarwording.

Spin bijt man

Spinnen bijten in het dagelijks leven vooral naar prooidieren. Dat moeten ze doen om in hun levensonderhoud te voorzien en om mee te spelen in het grote spel van de levende natuur dat gaat om eten en gegeten worden. Toch is het niet aannemelijk dat de spin Erwin heeft aangezien voor een bijzonder copieuze prooi en dat de aanval was bedoeld om het avondeten veilig te stellen. Meer waarschijnlijk is dat de

spin toebeet met de gedachte; 'de aanval is de beste verdediging'. Als we de spin nog een paar menselijke eigenschappen toedichten dan handelde het dier misschien zelfs wel op grond van ervaring, de ervaring dat de gemiddelde toerist die wordt aangevallen door een forse spin in Portugal, geen andere reacties vertoont dan schrik, vlucht en klagelijk geroep om zijn moeder. Hoe kon het arme diertje weten dat de dreigende vingers ditmaal toebehoorden

aan een ervaren collectiebeheerder die koelbloedig de verzamelbuizen met conserveringsvloeistof te voorschijn zou halen? Maar zoals gezegd, je weet nooit zeker wat de motivatie van bijtende spinnen precies is, misschien willen ze wel worden opgenomen in een collectie. Misschien willen ze, postuum, eeuwige roem als museumstuk. Misschien herkennen ze in zichzelf de kwaliteiten van een type-exemplaar. Misschien willen ze niets minder dan

* [R.W.G. Andeweg is beheerder van het herbarium van het Natuurmuseum Rotterdam; e-mail r. andeweg-bsr@nmr.nl]

DE WERELDVERSPREIDING
VAN DE NOORDSE STREEP-
VAREN (*ASPENIUM*
SEPTENTRIONALE).
[ILLUSTRATIE: JAAP VAN
LEEUWEN; BRON:
[http://linnaeus.nrm.se/flora/orml-
polyptodia/asple/asplepv.jpg](http://linnaeus.nrm.se/flora/orml-polyptodia/asple/asplepv.jpg)]

een rol in de onstuitbare opmars van de wetenschap. Je weet het niet, en juist dat maakt het allemaal zo interessant.

Kennis is saai

In *'The End of Science'* houdt John Horgan (1998) zijn lezers voor dat alle grote wetenschappelijke vragen feitelijk reeds zijn beantwoord, dat we leven in *'the twilight of the scientific age'* en dat het meest grandioze avontuur waar de mensheid ooit deel aan zal hebben, ten einde loopt. We hebben de grenzen van ons voorstellings- en bevattingsvermogen bereikt, is de ontmoedigende boodschap van Horgan en misschien heeft hij wel gelijk. Als de enige wetenschappelijk uitdaging ligt in het blootleggen van grandioze principes als de wetten van de zwaartekracht, het relativiteitsbegrip, de fundamenteën van de kwantummechanica of de krachten die het evolutieproces drijven, zijn we misschien zo'n beetje klaar met wetenschappelijk leven. Gelukkig zien velen, zoals blijkt uit de stroom van kritische reacties op Horgan's boek, de toekomst van de wetenschap iets rooskleuriger. Er valt nog veel te ontdekken dat interessant en belangwekkend genoeg is om de glorie van het mensdom verder uit te bouwen. Zelfs spinnologen, bescheiden en prettige mensen als ze zijn, klimmen graag op de *'bandwagon'*

van de wetenschap om mee te doen in de *'grand parade of gathering knowledge that never ends'* als ik de drukke arachnologische bedrijvigheid in de vorm van congressen en publicaties van de laatste tijd tenminste goed interpreteer. Natuurlijk is het zo dat ook wetenschap niet onbegrensd is, dat elke vraag die wordt beantwoord niet meer hoeft te worden gesteld en dat wat je eenmaal weet je niet meer niet kan weten. Maar er is in het kader van nuttige, interessante en belangrijke tijdspasering in praktische zin nog heel wat kennis te verwerven, ook in een biologische zijstraat als de spinnenkunde. Om te beginnen zijn alle bestaande soorten spinnen nog lang niet beschreven en benoemd. Zelfs in druk bevolkte gebieden met een welvarende westerse levensstandaard is nog volop spinnennieuws te vergaren al was het alleen maar op het gebied van taxonomie en naamgeving. In werelddelen waar de spinnenkunde wat verder verscholen ligt in de marge van de plaatselijke belangstelling moeten de meeste soorten zelfs nog worden ontdekt. Wolfgang Nentwig (1993) doet in zijn boek *'Spiders of Panama'* een schatting dat hooguit 30% van de Zuid-Amerikaanse spinnensoorten een wetenschappelijke naam heeft en stelt dat de Afrikaanse spinnen nog veel minder bekend zijn. Er blijft dus

gelukkig nog veel te ontdekken, maar er zijn ook dingen, ook in de spinnologie, die we gewoon weten. En inderdaad, die kennis maakt het leven er niet boeiender of spannender op.

Borrelpraat

Een goed voorbeeld van keiharde arachnologische kennis ligt in het antwoord op de meest aan spinnologen gestelde vraag. Die vraag luidt: zijn spinnen giftig? Zo eenvoudig en eenduidig als de vraag gesteld is, zo eenduidig is ook het antwoord en juist door dat heldere klip en klare karakter is het antwoord ook zo ontmoedigend. Wat zeg je als spinnoloog tegen een verwachtingsvol gezicht van iemand die net heeft gehoord dat je er zo'n bizarre hobby als de spinnologie op na houdt en die op een haast verlekkeerde toon vraagt of spinnen giftig zijn? Je weet dat je hem of haar direct teleur zult stellen als je de waarheid spreekt, het antwoord is namelijk simpel; nee! Er bestaat een hele spinnenfamilie, de Uloboridae of wielwebkaardespinnen, waarvan de leden zelfs geen gifklieren bezitten. Nee, is dus het correcte antwoord, maar zelden het begin van een boeiende conversatie. De vraag gesteld en aldus beantwoord, bijvoorbeeld tijdens een staande openingsreceptie van een tentoonstelling in een natuurmuseum, heeft naar mijn ervaring het effect